

I S K Y R I U S

Žmogus atsirakino duris prancūzišku raktu ir įėjo vidun; jam iš paskos išžengė vaikinai, nevikriai traukdamas nuo galvos kepurę. Jis vilkėjo prastus drabužius, perkvipusius jūra, ir dabar erdviame prieškambaryje jam buvo aiškiai nejauku. Jis nežinojo, kur dėti kepurę, ir buvo begrūdas ją kišenėn, bet draugas paėmė iš jo. Paėmė taip ramiai ir paprastai, kad sutrikęs jaunuolis lengviau atsiduso. „Supratingas, – pagalvojo. – Jis neišduos.“

Jis nusekė paskui aną krypuodamas, nejausdamas, kad plačiai stato kojas, tarsi grindys kiltų aukštyn ir vėl grimztų, siūbuojamos ir mėtomos jūros bangų. Erdvūs kambariai atrodė per ankšti dideliam jo žingsniui, ir jis labai bijojo, kad neužkliūtų plačiais pečiais už durų staktos ar nenužertų kokio niekučio nuo žemo židinio. Staigiai atšokdamas tai nuo vieno, tai nuo kito daikto, jis tik didino pavojų, kuris iš tiesų tebuvo paties prasimanytas. Tarp rojalio ir viduryje kambario stovinčio stalo, apkrauto šūsėmis knygų, galėjo praeiti greta šeši žmonės, tačiau jis statė kojas virpėdamas. Sunkios rankos bejėgės karojo prie šonų. Jis nežinojo, kur jas dėti, o kai pasirodė, kad viena ranka gali užkliudyti ant stalo gulinčias knygas, šoko į šalį kaip pabaidytas arklis ir vos neapvertė rojalio kėdutės. Pažvelgęs į draugą jaunuolis pamatė, kokia rami jo eiseną, ir pirmą sykį suprato vaikštąs ne taip kaip kiti. Jam pasidarė skaudu ir gėda savo negrabumo. Smulkučiai prakaito lašeliai nubėrė kaktą ir stabtelėjęs jis nusišluostė bronzinį veidą nosine.

– Palūkėk, Artūrai, palūkėk, drauguži, – tarė jis, juoku slėpdamas savo sumišimą. – Visko vienam kartui man per daug. Leisk atsipeikėti. Pats žinai, kad aš nenorėjau eiti, o ir tavo namiškiai tikriausiai nemiršta iš noro mane pamatyti.

– Viskas bus gerai, – nuramino jį draugas. – Nėra ko mūsų baimintis. Mes paprasti žmonės... O, štai man laiškas.

Artūras priėjo prie stalo, atplėšė voką ir ėmė skaityti, leisdamas svečiui apsiprasti. O svečias įvertino paslaugą ir nudžiugo. Iš prigimties jis buvo jautrus ir mokėjo kitus suprasti, todėl ir dabar, nors jautėsi lyg pagautas, tai įvertino. Jis vėl nusišluostė kaktą ir apsižvalgė jau ramesniu veidu, tačiau žvilgsnis tebebuvo kaip laukinio žvėries, bijančio įkliūti į spąstus. Jį supo nežinia, jis būgštavo to, kas gali įvykti, nežinojo, ką veikti, jautė, kad eina ir laikosi negrabiai, ir labai nuogaštavo, jog visa, ką jis padarys ar pasakys, bus taip pat negrabu. Jis stovėjo toks susijaudinęs, taip beviltiškai sutrikęs, kad šelmiškas draugo žvilgsnis, slapčia mestas viršum laiško, sužeidė jį it durklo smūgis. Jis pastebėjo tą žvilgsnį, tačiau neišsidavė, nes, be daugelio kitų dalykų, buvo išmokęs ir tvardytis. Bet vis dėlto tasai durklas palietė jo išdidumą. Jis plūdo save, ko čia ėjo, bet tuojuo pat nusprendė: jeigu jau atėjo, reikia išverti viską iki galo. Jo veidas surūstėjo, akyse išsižiebė karingos ugnelės. Jis ėmė dairytis ramiau, akylai stebėdamas ir įsidėmėdamas kiekvieną gražaus kambario daiktą. Žvelgė išplėstomis akimis, nuo kurių niekas negalėjo pasislėpti, o jos gerte gėrė kambario grožį, ir karingosios ugnelės palengva ėmė blėsti, virsdamos šiltu spindesiu. Grožiui jis visada buvo jautrus, o čia grožio netrūko.

Jo dėmesį patraukė aliejiniaais dažais tapytas paveikslas. Didžiulė banga griausmingai dūžta į jūroje stūksančią uolą, žemi niūrūs debesys aptraukę dangų, o už tos bangos, apšviesta besileidžiančios saulės, su vėju ir jūra kovoja škuna, pasvirusi ant šono taip, kad aiškiai matyti visas jos denis. Tatai buvo gražu, o grožiui jis negalėjo atsispirti. Užmiršęs savo negrabumą, jis priėjo prie paveikslo, priėjo labai arti. Grožis dingo iš drobės. Kaip jis nustebė. Spoksojo išplėtęs akis į paveikslą, kuris dabar atrodė nevykusi

terlionė, paskui žengė kelis žingsnius atgal. Grožis bematant sugrįžo drobėn. „Paveikslas su triuku“, – pagalvojo jis nusisukdamas ir, daugybės įspūdžių pagautas, dar spėjo pasipiktinti, kad tiek daug grožio paaukota dėl paprasto triuko. Jaunuolis nieko neišmanė apie tapybą. Buvo įpratęs matyti tik spalvotas reprodukcijas ir litografijas, kur viskas aišku ir ryšku tiek iš arti, tiek iš toli. Tiesa, buvo matęs ir tapytų paveikslų parduotuvių vitrinose, bet stiklas visada sulaukydavo jo smalsų žvilgsnį, neleisdavo priėti per arti.

Jis žvilgtelėjo į draugą, kuris tebeskaitė laišką, ir pamatė ant stalo knygas. Ir išsyk akys sutvisko ilgesingu goduliu, kaip badaujančiojo akys, išvydusios maistą. Nejučiomis jis žengė prie stalo, kryptelėjęs pečiais dešinėn, paskui kairėn, ir ėmė meiliai kilnoti knygas. Žiūrinėjo antraštes ir autorių pavardes, skaitinėjo tekstą, glamonėjo knygas akimis ir rankomis ir net pamatė tarp jų vieną, kurią pats buvo skaitęs. Tačiau visos kitos buvo nematytos, jų autoriai taip pat nežinomi. Atsitiktinai jis atskleidė Svinberno tomelį ir užsimiršęs, kur esąs, ėniko skaityti; jo veidas nušvito. Du kartus, užkišęs pirštą toje vietoje, kur skaitė, pažiūrėjo į viršelį, perskaitė autoriaus pavardę. Svinbernas! Jis atsimins pavardę. Šis žmogus turi akis, moka pastebėti spalvas ir šviesų žaismą. Bet kas tasai Svinbernas? Gal prieš kokį šimtą metų miręs, kaip dauguma poetų? O gal dar gyvas ir teberašo? Jis atsivertė titulinį puslapį... taip, poetas yra parašęs ir daugiau knygų. Gerai, rytoj iš pat ryto jis nueis į viešąją biblioteką ir pabandys gauti ką nors Svinberno. Jis vėl ėniko į knygą ir viską pamiršo. Nepamatė, kaip į kambarį įėjo mergina, ir atitoko tik išgirdęs Artūro balsą:

– Ruta, čia ponas Idenas.

Jis užvertė knygą vėl užkišęs pirštą ir dar neatsisukęs krūptelėjo nuo keisto, niekad nepatirto įspūdžio, bet ne dėl to, kad į kambarį įėjo mergina, o dėl jos brolio žodžių. Raumeningame Martino kūne glūdėjo nepaprastai jautri siela. Jo sąmonė, mintys, jausmai ir emocijos išsižiebavo nuo mažiausio aplinkos prisilietimo ir plazdendavo čia kildami, čia slūgdami tarsi liepsna. Jis buvo nepaprastai imlus, greit į viską reaguodavo, o laki vaizduotė nesiliovė ieškojusi

ryšių tarp daiktų, jų panašumų ir skirtumų. „Ponas Idenas“ – štai dėl ko jis krūptelėjo. Juk visą gyvenimą jį vadino Idenu, Martinu Idenu ar stačiai Martinu. Ir staiga „ponas“! „Čia jau ne juokai“, – pagalvojo jis. Atrodė, kad akimirksniu jo sąmonė virto didžiule *camera obscura*, prieš akis ėmė slinkti begalinė daugybė pažįstamų reginių: katilinės ir kubrikai, pakrantės ir stovyklos, kalėjimai ir smuklės, ligoninės ir lūšnos – visa ši praeities vaizdų virtinė priminė jam, kaip į jį būdavo kreipiamasi įvairiose vietose.

Tada jis atsigręžė ir išvydo merginą. Visa regėtoji fantasmagorija bematant išnyko. Mergina buvo išblyškusi nežemiška būtybė didelėmis mėlynomis dvasingomis akimis ir vešliais auksiniais plaukais. Jis nesuvokė, kaip ji apsirengusi, tik žinojo, kad jos drabužis toks pat nuostabus kaip ir ji. Jis palygino ją su blyškia auksine gėle ant liauno stiebelio. Ne, ji dvasia, dievybė, deivė – toks prakilnus grožis nėra žemiškas. O gal knygoje rašoma tiesa, ir aukštuosiuose visuomenės sluoksniuose yra daug tokių kaip ji. Ją galėtų apdainuoti tasai Svinbernas. Gal jis ir įsivaizdavo panašią į ją, rašydamas apie tą merginą, Izoldą, toje knygoje, kuri guli ant stalo. Ši vaizdų, jausmų ir minčių gausybė šmėkštelėjo jo galvoje per akies mirksnį. Šiaipgi viskas buvo labai realu. Jis pamatė ir paspaudė ištiestą jos ranką, ji pasisveikino su juo nuoširdžiai, vyriškai, žiūrėdama tiesiai į akis. Moterys, kurias jis pažinojo, šitaip nesisveikindavo. Apskritai tos moterys dažniausiai sveikindavosi nepaduodamos rankos. Ir vėl jį užplūdo asociacijos, įvairiausi reginiai, atsiminimai apie pažintis su kitomis moterimis ir kone užtemdė sąmonę. Bet jis nustūmė tuos reginius ir žiūrėjo į ją. Tokios moters dar nebuvo matęs. O kokių tik nepažinojo! Bematant šalia jos iš abiejų pusių išsirikiavo buvusios jo pažįstamos. Vieną sekundę, kuri truko amžinybę, jis stovėjo tarsi portretų galerijoje. Pačiame centre buvo ji, o aplinkui kelios eilės moterų, kurias reikėjo skubiai peržvelgti ir įvertinti lyginant su ja. Jis matė liesus, liguistus fabrikų merginų veidus ir triukšmingas San Fransisko gatvių pamaivas. Buvo moterų iš galvijus auginančių ūkių, buvo tamsiaodžių meksikiečių su cigaretėmis dantyse. Buvo į lėles panašių japonių, trepsenančių

medpadžiais bateliais, ir švelnių veido bruožų euraziečių, paženklintų išsigimimo, ir apkūnių moterų iš Pietų jūrų salų, įdegusių ir pasipuošusių gėlių vainikais. Paskui jas visas užgožė baisios košmariškos būtybės – nevalyvos Londono Vaitčepelio gatvių valkatos, nuo degtinės išpurtusios viešnamių raganos, keikūnės ir ištvirkusios pragaro furijos, kurios tyko jūreivių, prisidengusios siaubingu moterišku pavidalu, tikros uostų šiukšlės, žmonijos padugnės ir purvas.

– Prašom sėstis, pone Idenai, – tarė mergina. – Kai Artūras mums papasakojo, labai panorau su jumis susipažinti. Jūs taip drąsiai...

Jis atsainiai numojo ranka ir sumurmėjo, kad tai vieni niekai, kiekvienas būtų šitaip pasielgęs. Ji pastebėjo, kad ranka, kuria jis mostelėjo, visa apdraskyta, bet jau gyjanti; ji taip pat pamatė, kad tokia pat ir antroji ranka, kurią jis laikė nuleidęs. Apžvelgusi jį greitai, tiriamu žvilgsniu, išvydo randą ant jo skruosto, kitą ant kaktos, dingstantį po plaukais, ir dar trečią, einantį žemyn po kieta apykakle. Ji vos ištvėrė nešyptelėjusi, kai ant jo bronzinio kaklo pamatė apykaklės nutrintą raudoną brūkšni. Matyt, jis nepratęs nešioti kramolytų apykaklių. Ir dar jos moteriška akis pastebėjo, kad kostiumas blogai ir neskoningai pasiūtas, švarkas raukšlėjasi per pečius, o rankovės, aptempusios pūpsančius raumenis, susigarankščiavusios.

Numojęs ranka ir sumurmėjęs, kad visai nieko nepadare, jis klusniai pasirošė sėstis. Dar spėjo pasigėrėti, kaip laisvai ji atsėdo, paskui nukrypavo prie stovinčios priešais kėdės, labai prislėgtas, kad taip gremėzdiškai atrodo. Dar niekada nebuvo sielvartavęs dėl tokių dalykų. Niekada anksčiau nebuvo pagalvojęs, ar yra grakštus, ar kerėpla. Tokios mintys apie save jam niekuomet neateidavo į galvą. Jis atsargiai atsėdo ant kėdės kraštelio, tik nežinojo, kur dėti rankas. Kur tik jas dėjo, jos vis kliuvo. Tuo metu Artūras išėjo iš kambario, ir Martinas Idenas nulydėjo jį gailiu žvilgsniu. Likęs vienas su ta blyškia moters dvasia tarėsi visai pražuvęs. Nebuvo čia bufetininko, kuriam galėtum šuktelėti, kad paduotų gėrimo, nebuvo berniūkščio, kurį galėtum pasiūsti už kampo atnešti alaus, kad šio suartinančio skysčio sužadintas greičiau užsimegztų draugiškas pokalbis.

– Ant jūsų kaklo yra randas, ponas Idenai, – tarė mergina. – Iš kur jis? Tikriausiai kas nors buvo nutikęs?

– Toks meksikietis brūkštelėjo peiliu, panele, – atsakė jis, apsilaižęs sukepusias lūpas ir atsikrenkštęs. – Buvo peštynės. Kai atėmiau iš jo peilį, jis norėjo nukąsti man nosį.

Nors jis ištarė tuos žodžius visai abejingai, prieš akis jam iškilo ryškus paveikslas tos karštos žvaigždėtos nakties Salina Kruse: balta pakrantės juosta, cukrų gabenančių laivų žiburiai uoste, tolumoje girtų jūrininkų balsai, krovikų minia, įniršiu degantis meksikiečio veidas, žvėriškas jo akių blizgesys žvaigždžių šviesoje, paskui plieno geluonis kakle, kraujo čiurkšlė, minia ir riksmas, du kūnai, jo ir meksikiečio, tvirtai susikibę, raičiojasi vienas per kitą keldami smėlio sūkurius, o kažkur tolumoje maloniai skamba gitara. Jis suvirpėjo nuo to reginio, paskui pagalvojo, ar škuną nutapęs žmogus galėtų ir tai nutapyti. Kaip puikiai atrodytų baltas krantas, žvaigždės ir cukraus laivų žiburiai, o viduryje, ant smėlio, besigrumiančius apstojusios tamsios žmonių figūros. Jis nusprendė, jog peilis turėtų būti svarbus paveiksle, jis blizgėtų žvaigždžių šviesoje ir būtų gerai matomas. Bet apie tai net neužsiminė, tik pasakė:

– Jis norėjo nukąsti man nosį.

– O, – tyliai šuktelėjo mergina, ir iš jos pasikeitusio balso bei veido išraiškos jis suprato, kad ji suglumo.

Jis ir pats sutriko, net įdegę skruostai nukaito, o pačiam atrodė, kad veidas degte dega, tarsi jis stovėtų katilinėje prie atvirų pakuros durelių. Matyt, su dama nedera kalbėti apie tokius bjaurius dalykus kaip badymasis peiliais. Ir knygoje jos luomo žmonės nekalba apie tai – o gal net nežino, kad taip būna.

Pokalbis, kurį jie mėgino užmegzti, nutrūko. Paskui ji užklause apie randus ant skruosto, jis suprato, kad ji stengiasi kalbėti apie tai, kas artima jam, todėl nusprendė atsakyti ir tada pereiti prie jai artimų dalykų.

– Buvo toks nelaimingas atsitikimas, – tarė jis, paliesdamas ranka skruostą. – Vieną naktį, kai vėjas nurimo, bet jūra smarkiai

bangavo, nutrūko trosas, paskui ir skryščiai. O trosas metalinis, jis ėmė rangytis kaip gyvatė. Visa pamaina puolė gaudyti. Aš irgi bandžiau, jis man ir užvažiavo.

– O, – tarė ji, šį kartą rodydama, kad supranta, nors iš tiesų jo kalba buvo jai tarsi kinų raštas – ir tas „trosas“, ir „skryščiai“, ir „užvažiuoti“.

– Šitas Svybnernas... – pradėjo jis, ketindamas, kaip buvo sumanęs, kalbėti apie jai suprantamus dalykus. Bet ištarė „i“ kaip ilgąją.

– Kas?

– Svybnernas, – pakartojo jis taip pat klaidingai. – Poetas.

– Svinernas, – pataisė Ruta.

– Taigi tasai pats, – sulemeno jis vėl nukaisdamas. – Ar seniai jis mirė?

– Negirdėjau, kad jis būtų miręs, – ji smalsiai pažvelgė į jį. – Jūs jį pažįstate?

– Nesu jo akyse matęs, – atsakė Martinas. – Bet paskaičiau jo eilių iš knygos prieš jums ateinant. Ar jums patinka jo poezija?

Ir Ruta ėmė greitai, sklandžiai kalbėti jo pasiūlyta tema. Martinas pasijuto smagiau, atsisėdo giliau į krėslą, tvirtai laikydamasis rankomis atramų, tarsi krėslas būtų galėjęs išslysti iš po jo ir nutrenkti ant grindų, jam pavyko prašnekinti ją, kai palietė gerai žinomus dalykus, ir jis stengėsi sekti jos greitakalbę, stebėdamasis, kad tiek daug žinių slypi toje dailioje galvutėje, ir neatsigėrėdamas gražiu šviesiu jos veidu. Nors ir labai stengėsi suspėti paskui Rutos mintis, Martinui trukdė nepažįstami žodžiai, kurie taip sklandžiai plaukė iš jos lūpų; jos kritiškos pastabos ir mąstymas buvo jam svetimas, bet vis dėlto skatino jį sukti galvą, nedavė ramybės protui. Štai, mąstė Martinas, čia ir yra tas dvasinis pasaulis, čia ir yra tas grožis, toks patrauklus ir stebuklingas, kokio jis anksčiau nebuvo net sapnavęs. Jis visai užsimiršo, godžiai įbedęs į ją akis. Štai ko verta siekti, dėl ko gyventi, kovoti, štai dėl ko verta net... numirti! Knygos nemelavo. Tokių moterų tikrai esama pasaulyje. Ir ji viena iš tokių. Ruta suteikė sparnus jo vaizduotei, jam prieš akis atsivėrė nuostabūs švytintys reginiai, kuriuose lyg pro miglas ėmė ryškėti

didingi pavidalai, meilės scenos ir romantiški nuotyčiai, herojiški žygiai dėl moters – šviesios moters, auksinės gėlės. O pro tą virpan-tį, plevenantį reginį Martinas lyg kokį pasakišką mirazą matė gyvą moterį, kuri sėdėjo šalia ir kalbėjo apie literatūrą ir apie meną. Jis klausėsi įsmeigęs į ją akis, nejausdamas, kad žvilgsnyje atsispindi visa vyriška jo prigimtis. Nors Ruta mažai išmanė apie vyrus, bet buvo moteris, todėl labai aiškiai jautė deginantį jo žvilgsnį. Nė vienas vyras dar nebuvo šitaip į ją žiūrėjęs, ir ji sutriko. Užsikirto ir nutilo. Minčių gija nutrūko. Jai pasidarė baugu, kad jis šitaip žiūri, bet drauge ir savotiškai malonu. Jos išsilavinimas tuojau davė pavo-jaus signalą, įspėjo apie šią neleistiną, klastingą, slaptą vilionę; ta-čiau instinktai garsiai prabilo, skatindami peržengti savo socialinio sluoksniu ribas ir pasiduoti šiam atvykėliui iš kito pasaulio, šiam netašytam, apdraskytomis rankomis, kietos apykaklės nubrūžintu kaklu jaunuoliui, kuris, be jokios abejonės, yra sugadintas netiku-sios aplinkos. Ji pati buvo tyra, ir tasai tyrumas priešinosi, tačiau ji buvo moteris, ką tik pradėjusi pažinti moteriškosios prigimties paradoksalumą.

– Taigi, kaip sakiau... o ką aš sakiau? – Ruta staiga nutilo ir links-mai nusijuokė iš savęs, kad taip susipainiojo.

– Jūs sakėte, kad tasai Svinbernas netapo dideliu poetu, nes... Ir čia sustojote, panele, – priminė jis ir staiga pajuto alkį, ir malonūs šiurpuliukai ėmė lakstyti aukštyn žemyn jo nugara nuo jos juoko. „Skamba kaip sidabras, – pagalvojo jis, – kaip sidabro varpeliai.“ Ir tuoj pat tik vienai akimirakai jis nusikėlė į tolimą šalį – sėdėjo po rausvai pražyduisia vyšnia, rūkydamas cigaretę ir klausydamasis smailiastogės pagodos varpelių, kurie kvietė maldai tikinčiuosius, avinčius šiaudiniaiais sandalais.

– Taip, dėkui, – tarė Ruta. – Trumpai tariant, Svinberno trūku-mas yra tas, kad jis, na... šiurkštokas. Daugelio jo eilėraščių visai neverta skaityti. Tikrai didelių poetų kiekviena eilutė kupina gra-žiausios tiesos ir žadina kilniausius, doriausius žmogaus jausmus. Iš tokių poetų kūrybos negalima išbraukti nė vienos eilutės, nepa-darant nuostolio visai žmonijai.

– Nedaug aš čia paskaičiau, – neryžtingai prisipažino Martinas, – bet man pasirodė puiku. Aš visai nežinojau, kad jis toks... toks netikša. Turbūt tatai išlenda iš kitų jo knygų?

– Ir šitoje, jūsų skaitytoje, yra daug eilučių, kurias galima būtų išbraukti, – kategoriškai pareiškė jinai tvirtu balsu.

– Matyt, man tokių nepasitaikė, – pasakė jis. – O ką skaičiau, buvo kaip reikiant. Tos spinduliuojančios eilės nušvietė mano sielą kaip saulės šviesa ar koks prožektorius. Taip man pasirodė, panele, bet aš, žinoma, ne ką tenutuokiu apie poeziją.

Martinus nejaukiai nutilo. Jam buvo labai nesmagu ir skaudu, jog nemoka reikšti savo minčių. Tose eilėse jautė didingą gyvenimo pilnatvę, bet kalbėti apie tai nemokėjo. Jis negalėjo išreikšti to, ką jautė, ir mintyse palygino save su jūreiviu, tamsią naktį patekusių į svetimą laivą ir susipainiojusiu tarp lynų bei virvių. „Taip, – nusprendė jis, – dabar būtinai reikia susipažinti su šiuo nauju pasauliu.“ Iki šiol jis visada pasiekdavo, ko užsigeisdavo, o dabar atėjo laikas, kai panoro išsakyti, kas yra jo viduje, išsakyti taip, kad ji suprastų. Nes dabar jis matė tiktai ją.

– Štai Longfelou... – pradėjo ji.

– Taip, taip, skaičiau, – staigiai pertraukė jis, pasišovęs įrodyti jai, kad žino kai ką, nors ir nedaug knygų buvo skaitęs, ir kad nėra toks visai netašytas stuobrys. – „Gyvenimo psalmė“, „Excelsior“* ir... na, atrodo, viskas.

Ruta linktelėjo ir nusišypsojo, o jam pasirodė, kad ta šypsena atlaidi ir užjaučiama. Kvaila buvo šitaip išsišokti. Tikriausiai tas Longfelou parašė daugybę poezijos knygų.

– Atleiskit, panele, kad kišu čia savo dvylekį. Iš tiesų apie tuos dalykus maža ką nutuokiu. Matyt, ne į savo roges įsėdau. Bet aš pasistengsiu, kad rogės būtų mano.

Tie žodžiai nuskambėjo kaip grasinimas. Jo balsas buvo ryžtingas, akys žaibavo, veidas pasidarė rūstus. Jai pasirodė, kad jo smarkas išsišovė priekin ir tapo nemaloniai agresyvus. Ir tuo pat metu ją tarsio užliejo galinga vyriškumo banga, siūbtelėjusi iš jo.

* Aukštyn (*lot.*).

– Aš tikiu, jūs pasieksite, kad... kad rogės būtų jūsų, – nusijuokė Ruta. – Jūs toks stiprus.

Valandėlę ji stebėjo raumeningą, tvirtą it jaučio, saulės nurudintą jo sprandą, iš kurio tryško gaivališka jėga ir sveikata. Nors jis sėdėjo nukaitęs ir nuolankus, ji ir vėl pajuto, kaip ją traukia prie jo. Ją nustebino staiga kilusi beprotiška mintis – jeigu ji imtų ir apkabintų abiem rankomis jo kaklą, tai visa jo jėga ir energija nutekėtų į ją. Ši mintis šokiravo. Jai pasirodė, kad iškilo į paviršių kažkokia slapta jos yda. Be to, jėga jai visada buvo žemas ir vulgarus dalykas. Vyriško grožio idealu ji laikė grakščią eleganciją. Bet keistosios minties negalėjo atsikratyti. Jai atrodė baisu, kad galėjo kilti toks troškimas apkabinti rankomis tą bronzinį kaklą. Ji buvo gležnutė, todėl jos kūną ir sielą masino jėga. Bet ji pati to nesuvokė, tik suprato, kad niekada anksčiau nė vienas vyras nebuvo jai padaręs tokio įspūdžio kaip šis, kalbantis tokia netaisyklinga kalba, kad ji net krūpčiojo.

– Taip, aš sveikas kaip ridikas, – pasakė Martinas. – Kai būna riesta, galiu net vinis virškinti. Bet dabar mano skrandis streikuoja. Negaliu suvirškinti to, ką jūs man sakote, ir gana. Žinot, nesimokiau tokių dalykų. Aš mėgstu knygas ir poeziją, skaitau, kai tik sugriebiu laiko, bet šitaip kaip jūs niekad apie jas negalvoju. Štai todėl ir negaliu kalbėt apie jas. Aš tarsi jūreivis, pasiklydęs nepažįstamoj jūroj be jūrlapio ir be kompasu. O dabar labai norėčiau sužinoti koordinatas. Gal jūs man nurodysit teisingą kursą? Kur jūs viso to išmokote?

– Mokiausi, lankiau mokyklą, – atsakė Ruta.

– Ir aš vaikščiojau į mokyklą, kai buvau vaikas, – nesutiko jis.

– Taip, bet aš kalbu apie vidurinę mokyklą, paskaitas, universitetą.

– Jūs mokėtės universitete? – paklausė Martinas, neslėpdamas nustebimo.

Jam pasirodė, kad Ruta nutolo nuo jo bent per milijoną mylių.

– Aš ir dabar mokausi. Studijuoju specialų kalbos kursą.

Jis nežinojo, ką reiškia „kalbos kursas“, tik suvokė, kad ir čia nieko neišmano, ir paklausė:

– O kiek man reikėtų dar mokytis, kad galėčiau patekti į universitetą?

Ruta nusišypsojo padrąsindama Martiną, kad šis taip trokšta žinių, ir tarė:

– Priklauso nuo to, kiek jau mokėtės. Vidurinės mokyklos nelankėte? Aišku, ne. O pradžios mokyklą baigėte?

– Kai išėjau, trūko dvejų metų, – atsakė jis. – Bet mane visada be vargo perkeldavo į aukštesnę klasę.

Ir tuojau, įpykęs ant savęs, kad pasigyrė, jis taip kietai suspaudė krėslo atramas, kad net pirštų galus nusmelkė. Tuo pat metu jis pamatė į kambarį įeinančią moterį. Mergina pakilo ir nubėgo jos pasitikti. Jiedvi pasibučiavo ir apsikabinusios per liemenį žengė prie jo. „Čia tikriausiai jos motina“, – pagalvojo jis. Moteris buvo aukšta, šviesiaplaukė, liekna ir graži, laikėsi oriai. Apsirengusi buvo taip, kaip ir dera tokiuose namuose. Jis patenkintas žiūrėjo į tokį dailų drabužį. Ji pati ir jos apdaras priminė jam scenoje matytas moteris. Paskui Martinas prisiminė matęs panašiai išsipuošusių kilmingų damų, įeinančių pro Londono teatrų duris; jis stovėdavo po portiku ir žiūrėdavo į jas, kol policininkas išgrūsdavo į dulkiantį lietų. Paskui mintimis nuklydo į Jokohamą, prie „Grand Motelio“, – ten irgi buvo matęs panašių damų. Prieš jo akis sumirgėjo tūkstančiai Jokohamos miesto ir uosto vaizdų. Bet dabartinės aplinkybės ragino jį kuo greičiausiai nusigręžti nuo šio prisiminimų kaleidoskopo. Martinas žinojo, kad reikia atsistoti ir pasisveikinti, tad sunkiai pakilo nuo kėdės; jo kelnės buvo išsipūtusios per kelius, juokingai ir bejėgiškai karojo rankos, o veidas paniuro laukiant sunkaus išbandymo.